

leştirilecek bir yöntem hiç kuşkusuz çözümlenelerde yol gösterici bir işlev yüklenecektir.

N. GÜZ

La Linguistique, 21, Paris, P.U.F., 1985, 381 s.

Presses Universitaires de France Yayınevi'nin 1965'ten bu yana yayımlamakta olduğu (yılıda 2 fasikül) bu işlevsel dilbilim dergisinin yirminci yılı nedeniyle yirmi dilbilimcinin katkısıyla «İşlevsel Dilbilim» başlıklı bir özel sayı (2 fasikül bir arada) yayımlandı. André Martinet'nin yönetiminde hazırlanan bu sayı İşlevsel Dilbilim Okulu'nun ulaştığı son aşamayı yansıtan incelemelerden oluşuyor. 1977'den bu yana, Uluslararası İşlevsel Dilbilim Kurumu'nun yayın aracı olan derginin, Mart 1986'da basımı biterek dağıtıma çıkan bu oylumlu sayısının sunuş yazısında Martinet geçmişe dönük bir değerlendirme yaparak önce, «dönüşümsel ve üretici dilbilim»in 1960'larda Yeni-Bloomfield'ciliğin dar anlayışına karşı bir tepki olarak ortaya çıkıp yayıldığını belirtiyor; sonra, 1947'de, *Word* (New York) dergisinin yönetimiyle görevli olduğu dönemde, Chomsky'nin bu dergiye gönderdiği ve *Syntactic Structures*'ın (Sözdizimsel Yapılar) ilk biçimi olan yazıyı, tepki gösterdiği akım denli hoşgörüsüz bir anlayışın tohumlarını taşıdığını saptadığı için yayımlamadığını açıklıyor. 1965'te kurulan *La Linguistique* dergisini, Chomsky'nin indirgemeci anlayışı karşısına dikilen «dil dilbilimi»nin kalesi olarak nitelendiren Martinet bugün artık Chomsky'ciliğin her yerde geri çekilmekte olduğunu ve durumun değiştiğini belirtiyor. Ancak, bugün de dünyanın her yanında, dilbilimin birtakım soyut oyunlara indirgendiğine, bunların, her dilin özgül niteliklerini göz ardı ettiği ölçüde başarılı olduğuna inanan kimselerin var olduğuna da dikkati çekiyor. İşlevsel Dilbilim Okulu'nun önderi, *La Linguistique* dergisinin sayfalarının, bir dil olgusunun özelliğinin, onun karşılığı olan fiziksel gerçeklikle değil, bildirişim sürecindeki işleviyle ve bu işlevin yerine gelmesini sağlayan tözel niteliklerle belirlendiğini ekliyor.

Bu önemli kuramsal konum belirlemesini izleyen yazılarda kuram ve uygulama dengeli bir düzen sunuyor. Dilbilimin başlıca dalları, bu dalların günümüzdeki temel sorunları birbirini bütünleyici incelemelere konu oluyor. Eşgüdüm içinde yıllardır sürdürülen kişisel çalışmaların yanı sıra, 1974'ten bu yana her yıl yapılan uluslararası işlevsel dilbilim toplantılarının (1) getirdiği birikim de, söz konusu ortak yönelişin te-

(1) 1974, Groningen; 1975, Clermond-Ferrand; 1976, St-Flour; 1977, Oviedo; 1978, Yanya; 1979, Rabat; 1980, Saint-Andrews; 1981, Toulouse; 1982, Freiburg; 1983, Québec; 1984, Bologna; 1985, İskenderiye; 1986, Korfı (14. kolokyum, 28 Haziran - 4 Temmuz 1987 tarihleri arasında Danimarka'nın Helsingör kentinde yapılacaktır).

melinde yer alıyor ve işlevsel dilbilimin günümüzün en güçlü dilbilim akımı olmasını sağlıyor.

Bu sayıda A. - M. Houdebine devimsel eşsüremlî dilbilim, G. Mounin kuram ve terimler (özellikle de bitişiklik ve benzerlik kavramları), G. Jucquois dilsel doğuştancılık, R. Jolivet biçimselleştirme, L. J. Prieto dilbilim ve insan bilimleri, J. Haudry ortadan kalkmış «dil durumları»nın yeniden oluşturulması, E. L. Blansitt, Jr. işlevselcilik ve genyapısal İngiliz-Amerikan dilbilimi (bu yazıyla aşağıda değinilen Hervey'in yazısı İngilizce;tüm öbür yazılar Fransızca'dır), A. Tabouret - Keller dil ve toplum bağlaşımları, S. G. J. Hervey işlevsel göstergebilim üzerinde duruyor. P. Martin sesbilimsel betimlemeyi, C. Clairis biçimbilimi, C. Feuillard işlevsel sözdizimi, A. Martinet özne ve yüklem olgusunu ele alıyor. T. Debaty - Luca ek dizgelerinin işlevsel açıdan çözümlenmesi, J. Martinet -de öneki, M. Mahmoudian gösterilenin yapısı, H. Walter anlambilim ve değerbilim konularını irdeliyor. B. Vardar'ın yazısı birleşkebilim çerçevesinde terimsel yaratıma, C. Germain ile R. Leblanc'ın yazısı ise dilbilim ve dil öğretimi konusuna ilişkin. Yapıtın sonunda, A. Szulmajster - Celnikier'in hazırladığı ve *La Linguistique*'in tüm sayılarını kapsayan bir dizin yer alıyor.

Yapısal dilbilimin, dilleri tüm çeşitlilikleriyle kavramaya yönelen «gerçekçi» türü olan işlevsel dilbilim uzun süre, bu sayıda belirginleşen izlekler ve sorunlar çerçevesinde araştırmaları yönlendireceğe benzer.

B. VARDAR